

Смулка О. І.

Львівський НАУ, м. Дубляни

Черевко Г. В.

д.е.н., професор, зав. кафедри економіки

Львівський НАУ, м. Дубляни

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційна діяльність, беззаперечно, являється запорукою економічного розвитку будь-якої країни, та реалізовувати інноваційні продукти можна не тільки вітчизняним покупцям, але й на міжнародному ринку, тим самим отримавши доступ до значно більшої кількості споживачів. Міжнародний поділ праці досягнув того рівня, коли не залишилось країни, яка б не приймала участь у міжнародних відносинах, а господарська діяльність обмежувалась лиш національним рівнем. Для країн, що розвиваються, міжнародна торгівля являється основним джерелом отримання валюти, як от експорт кави та бананів для Гватемали. Торгівля інноваційними продуктами є затребувана на міжнародному ринку і здатна сприяти отриманню значного рівня доходів. Галузь сільського господарства не є винятком, адже покликана задовольняти базові та життєво необхідні потреби людства, а також виконувати головне завдання – забезпечити продовольчу безпеку.

В сільському господарстві виробляють різні види продукції, залежно від методу виробництва: сільськогосподарські товари, продукція ГМО, екологічна (органічна) продукція [3, с. 168]. Все більшої популярності набирають органічні товари, виготовлені з мінімізацією пестицидів, синтетичних мінеральних добрив, регуляторів росту, штучних харчових добавок та ГМО [1]. Екологічна продукція значно дорожча, порівняно зі звичайними товарами, проте більш корисніша та безпечніша, через що певна частка споживачів готова переплачувати, а взамін споживати корисну та нешкідливу їжу. Для сільськогосподарських підприємств України виробництво органіки являється більш затратним процесом, проте останні роки відбувається орієнтація на екологічну чисту продукцію, тому даний напрямок діяльності може стати перспективною інновацією в аграрній сфері.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна продукція – це нові конкурентоздатні товари та послуги, які є результатом виконання інноваційного проекту, виготовляється вперше, або ж, порівняно з аналогічною продукцією, є конкурентоздатною і має суттєво вищі техніко-економічні показники[5]. На відміну від інноваційного продукту, продукція підлягає тиражуванню.

Реалізація продукції на міжнародний ринок здійснюється відповідно до установлених законодавством квот. Україна у 2018 році використала 11 квот, а станом на березень 2019 – уже 4 [2]. Пропонуємо спочатку реалізовувати інноваційну продукцію у межах існуючих квот з врахуванням її інноваційного походження, з перспективою у майбутньому виділяти окремі квоти на такі товари.

Динаміку реалізації інноваційної продукції відображено у таблиці 1 «Реалізація інноваційної продукції підприємствами України». Так як статистичну форму № 1-інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства» заповнюють лиш промислові підприємства, дані про сільськогосподарських виробників відсутні. З 2015 року періодичність заповнення статистичної форми змінена з «річна» до «раз на два роки», тому деякі дані за 2016 рік відсутні. Також з 2015 року до заповнення статистичної форми допускаються юридичні особи видів

економічної діяльності промисловості з кількістю працюючих 50 осіб і більше, тому порівняння аналогічних показників після 2015 року є некоректним.

Таблиця 1

Реалізація інноваційної продукції підприємствами України. [4]

Роки	Кількість підприємств, які займались інноваційною діяльністю	Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	у тому числі		Обсяг реалізації інноваційної продукції, тис. грн	у тому числі, тис. грн	
			продукцію, що була новою для ринку	продукцію, що була новою тільки для підприємства		продукцію, що була новою для ринку	продукцію, що була новою тільки для підприємства
2007	1472	1035	420	743	40188016,6,0	22305797,8	17882218,8
2013	1715	1031	248	887	35891639,7	12391209,8	23500429,9
2014	1609	905	213	787	25669001,9	7066300,6	18602701,3
2015	824	570	142	490	23050092,9	7284161,3	15765931,6
2016	834	632	182	503	*	*	*
2017	759	450	124	377	17714244,9	4484596,0	13229648,9

* - дані за 2016 рік відсутні.

Незважаючи на прийняті зміни у заповненні статистичних форм щодо інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, чітко відслідковується тенденція до зниження показників, що свідчить про зменшення інноваційної активності промислових підприємств України. Тим не менше, більше, ніж половина підприємств реалізовувала інноваційну продукцію на ринку, яка, зазвичай, була новою тільки для підприємства. Проте, чи не кожне третє підприємство таки займалося реалізацією нової для ринку продукції.

Ситуація з реалізацією інноваційної продукції за межі України аналогічна і відображена у табл. 2. У 2017 році третина реалізованої інноваційної продукції знайшла свого споживача в іншій країні світу.

Таблиця 2

Реалізація інноваційної продукції за межі України [4]

Роки	Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України	Обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України	
		тис. грн	у відсотках до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції
2007	357	14666641,3	36,5
2013	344	16053359,7	44,8
2014	295	10843801,4	29,2
2015	213	7486442,7	47,0
2017	179	5518834,9	31,2

Чинників, які б стримували реалізацію інноваційної продукції за межі України, достатньо. До основних із них можна віднести недосконалість вітчизняного законодавства, низький рівень інноваційного менеджменту на підприємствах, застарілі техніка та технології.

Для стимулювання закордонної реалізації інноваційної продукції сільськогосподарських підприємств необхідні здійснити ряд завдань:

- адекватна податкова політика для сільськогосподарських підприємств, інноваційні продукти яких реалізуються на зовнішньому ринку;
- практичне застосування науково-дослідних робіт наукового сектору;
- здійснення інноваційної діяльності на максимально допустимій кількості підприємств;
- визначення пріоритетності у реалізації інноваційної продукції, порівняно зі звичайною;

- оподаткування отриманих доходів від реалізації інноваційної продукції за зниженою ставкою, або ж за ставкою 0% з умовою строгого використання отриманих коштів на подальшу інноваційну діяльність.

У сучасних умовах Україні варто більш активно стимулювати здійснення інноваційної діяльності, щоб у подальшому ті могли реалізовувати інноваційні продукти не лише на внутрішньому ринку. Якість значної частини українських товарів не відповідає міжнародним нормам якості, що робить їх мало конкурентоздатними.

Список джерел:

1. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 26.03.2019)
2. Експорт в ЄС: торік Україна повністю використала 11 тарифних квот, цьогоріч - вже 4. URL: <https://rubryka.com/2019/03/24/eksport-v-yes-torik-ukrayina-povnistyu-vykorystala-11-taryfnyh-kvot-tsohorich-vzhe-4/> (дата звернення 26.03.2019)
3. Михайленко О. Г. Особливості міжнародної торгівлі сільськогосподарськими товарами у контексті сталого розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка. 2014. Вип. 122. Ч. 1. С. 165–177
4. Наука та інноваційна діяльність: статистичний збірник. Державна служба статистики України [URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>]. (дата звернення 25.03.2019)
5. Про інноваційну діяльність: Закон від 04.07.2002 № 40-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 26.03.2019).